

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктора педагогічних наук, професора **ДЕМЧЕНКО Ірини Іванівни** на дисертацію **БАЙ Дуншен** на тему: «**Дидактичні стратегії формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР**», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Актуальність та доцільність дисертації. Масштабна цифровізація сучасного соціуму зумовлює необхідність формування комп'ютерної грамотності як базового складника професійної підготовки майбутніх фахівців. В умовах реалізації компетентнісного підходу ключовим завданням стає розроблення дієвих освітніх стратегій. Вони мають забезпечувати не лише засвоєння теоретичного матеріалу, а й розвиток прикладних умінь, критичного мислення та здатності адаптуватися до швидких технологічних змін. Зазначена проблема є вельми вагомою для вищих політехнічних коледжів КНР, які забезпечують ринок праці інженерно-технічними кадрами та гнучко реагують на запити промислового сектору. Особливий інтерес для порівняльної педагогіки становить досвід Китайської Народної Республіки, що за останні десятиліття здійснила безпрецедентний технологічний ривок. В основі цього успіху закладена унікальна архітектура системи вищих політехнічних коледжів. На відміну від західних ліберальних моделей, китайська модель вищої професійної освіти демонструє гранично високу щільність інтеграції освітнього процесу з реальними потребами цифрової економіки. Своєчасність аналізу цього досвіду зумовлена завершенням проміжних етапів глобальної державної стратегії «Модернізація освіти Китаю до 2035 року» та впровадженням інноваційного «Каталогу спеціальностей професійної освіти (2021 р.)». Вивчення досвіду КНР дає змогу виокремити як загальні, так і національно-специфічні тенденції розвитку цифрової компетентності студентів.

Розроблення прикладного інструментарію забезпечує демістифікацію та прагматизацію китайського досвіду, перетворюючи його на доступний та ефективний інструмент для українського викладача, спроможний оптимізувати якість підготовки вітчизняних ІТ-фахівців без капіталомістких витрат. Отже, тема дисертації Бай Дуншена є актуальною і цілком відповідає запитам часу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, під час її виконання забезпечується застосуванням методології, адекватної меті та завданням, специфіці об'єкта і предмета, використанням необхідного комплексу методів дослідження, а також практичним упровадженням отриманих результатів. Сформована автором джерельна база характеризується різноманітністю та достатньою повнотою, що є безперечним доказом інформативності та валідності представленої роботи. Чіткість і структурованість наукового

апарату дослідження дали можливість визначення науково обґрунтованих теоретичних засад, обрання оптимальної стратегії здійснення наукового пошуку, окреслення основних питань для вивчення. Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також апробацією результатів дослідження.

Структура дисертації є обґрунтованою і логічною, що дозволило автору охопити предмет дослідження. Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (253 найменування, із них 171 іноземними мовами) та додатків, які ілюструють ґрунтовну дослідницьку роботу. Дисертацію проілюстровано рисунками і таблицями.

У **вступі** подано обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та окреслено практичне значення одержаних результатів, надано відомості щодо їх упровадження та апробації, кількості публікацій дисертанта, у яких відображено основні положення дисертації.

У першому розділі **«Дидактичні стратегії формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР як педагогічна проблема»** здійснено багатовимірний концептуальний аналіз наукового дискурсу проблеми, диференційований за спрямуваннями (концептуально-державним, загальнодидактичним, індивідуально-дидактичним) та векторами (культурологічним, реформістським, ідеологічним, соціально-економічним).

Автором переконливо доведено, що сучасні суспільні запити зумовлюють необхідність посилення ролі закладів вищої освіти, що виражається у впровадженні їхньої «третьої місії» – служіння громаді та інтеграції у модель «університет – держава – бізнес». Особливого значення набуває розвиток цифрових та комп'ютерних компетентностей студентів. В умовах динамічного та нестабільного бізнес-середовища ЗВО мають трансформуватися з пасивних суб'єктів у драйверів інновацій, здатних нарощувати інтелектуальний капітал і переходити на рейки цифровізації. Ця тенденція є актуальною і для сфери фахової передвищої освіти, зокрема політехнічних коледжів КНР, які покликані очолити інноваційні зміни. Реалізація цих завдань актуалізувала потребу в аналізі нормативно-правового підґрунтя для ефективного формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців у китайських коледжах.

Автором здійснено аналіз опрацьованих наукових джерел та систематизовано методологічні підходи до дослідження нормативно-правового забезпечення підготовки майбутніх фахівців у вищих політехнічних коледжах КНР. Окремо слід наголосити на виокремлених автором таких ключових підходів: концептуальний – спрямований на характеристику фундаментальних засад та еволюції освітнього законодавства і державної політики КНР; аналітичний – орієнтований на дослідження чинності та практичної

функціональності нормативних положень, що регулюють управління закладами освіти, інституційні трансформації та модернізацію навчального процесу; моніторинговий – пов’язаний із відстеженням ефективності імплементації правових норм, функціонуванням системи нагляду, оцінювання якості освіти та впровадженням освітніх кодексів; галузевий – передбачає вивчення нормативно-правового регулювання конкретних напрямів освітньої діяльності чи суміжних суспільних сфер; конфліктологічний – зосереджений на правових механізмах захисту прав суб’єктів освітнього процесу, аналізі адміністративних спорів та правовому врегулюванні суперечностей усередині академічного середовища; регіональний – спрямований на специфіку реалізації загальнодержавної освітньої політики та нормативної бази на рівні окремих провінцій чи муніципалітетів Китаю; методичний – аналізує безпосередні методи, принципи та логіку законотворчості, кодифікації і розроблення стандартів у галузі освітнього права КНР; компаративістський – орієнтований на порівняльний аналіз, адаптацію світового досвіду та інтеграцію іноземних правових моделей у національну систему освітнього законодавства Китаю.

Автором обґрунтовано сутнісно-категоріальний ланцюжок: від операційно-технічного рівня до цілісної комп’ютерної компетентності, яку визначено шляхом системи дій: володіти, розуміти, користуватися, застосовувати, удосконалювати.

У другому розділі **«Досвід реалізації дидактичних стратегій формування комп’ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР»** виокремлено та систематизовано комплекс провідних дидактичних стратегій, що утворюють цілісну багаторівневу систему підготовки майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР.

Спираючись на результати аналізу вітчизняних та зарубіжних джерел, автором уточнено поняття «дидактичні стратегії», як уміння очільників освіти загалом (державний рівень дидактичної стратегії), керівників закладів освіти (рівень дидактичної стратегії освітньої установи) та викладачів окремих предметів (предметний рівень дидактичної стратегії) виявляти уміння вибудовувати та реалізувати довгострокові плани навчальної діяльності з метою успішної адаптації до зовнішніх змін освітнього процесу.

Бай Дуншеном виокремлено такі стратегії формування комп’ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР: компетентнісно-інтегративну, практико-орієнтовану проєктно-діяльнісну, адаптивно-модульну, цифрову трансформаційно-змішану, контекстного навчання у виробничому середовищі, рефлексійного оцінювання, пріоритетності викладачів-практиків та узагальнено їхні сутнісні характеристики.

У дослідженні проведено аналіз стану реалізації дидактичних стратегій формування комп’ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР (на прикладі спеціальності «Технології комп’ютерних застосунків»). З цією метою

проаналізовано освітні програми підготовки спеціалістів із технологій комп'ютерних застосунків у шести вищих політехнічних коледжах КНР через призму критеріїв – мета та зміст навчання; організація навчальної діяльності студентів (технології, форми, методи); середовище навчання (дидактичні умови та засоби навчання); оцінювання результатів навчання) та показників ефективності їх реалізації.

На основі проведеного аналізу автором з'ясовано, що формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців у вищих політехнічних коледжах КНР базується на таких засадах: диверсифікація та адаптивність підготовки; розширення професійного профілю; практико-орієнтований вектор дидактики; методологічний синкретизм; висока технологізація освітнього простору.

Автором доведено, що сучасна система формування комп'ютерної компетентності у політехнічних коледжах КНР успішно поєднує стандартизацію із гнучкістю та інноваційністю, демонструючи глибоку інтеграцію з ІТ-індустрією. Створена багаторівнева модель забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців – від технічних виконавців до розробників комплексних цифрових рішень.

У третьому розділі **«Використання китайського досвіду реалізації дидактичних стратегій формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у ЗВО України»** проаналізовано сучасний стан реалізації дидактичних стратегій формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у закладах фахової передвищої та вищої освіти України та запропоновано методичні рекомендації впровадження в Україні китайського досвіду реалізації дидактичних стратегій формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів.

Проведений автором порівняльний аналіз сучасних дидактичних стратегій формування комп'ютерної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності «Технологія комп'ютерних застосунків» у вищих політехнічних коледжах КНР та спеціальностей F2(121) «Інженерія програмного забезпечення», F3(122) «Комп'ютерні науки» у закладах фахової передвищої освіти та закладах вищої освіти України засвідчив спільність їхньої концептуальної основи, що базується на компетентнісному підході. Водночас виявлено розбіжності у глибині їх системного впровадження, рівні інтеграції з виробничим сектором, цифровою інфраструктурою та механізмами державного регулювання. Доведено, що в Україні зазначені стратегії реалізуються здебільшого локально – на рівні окремих закладів освіти чи освітніх програм, тоді як у КНР вони мають комплексний і масштабний характер завдяки потужній підтримці національної політики розвитку цифрової економіки. Отже, ключова відмінність полягає не стільки в конкретних методах навчання, скільки в параметрах систематичності, масштабованості, інституційної інтеграції та державної координації відповідних дидактичних стратегій.

Позитивної оцінки заслуговують обґрунтовані Бай Дуншеном перспективи творчої імплементації досвіду КНР у царину вітчизняної вищої та фахової передвищої освіти. З урахуванням специфіки українського освітнього простору автором розроблено практичний інструментарій для викладачів – систему дидактичних карток, спрямовану на інтеграцію китайських інноваційних методів розвитку комп'ютерної компетентності студентів. Окрім цього, спроектовано дорожню карту реалізації цього досвіду, яка містить чіткі етапи впровадження, критерії та показники його результативності. У рамках дослідження ідентифіковано ключові деструктивні чинники (ресурсний дефіцит, кадрове перевантаження, неготовність ринку праці, виклики воєнного часу, цифрова нерівність та інституційна інерція) й запропоновано механізми їх мінімізації. Підсумком роботи стало укладання комплексних методичних рекомендацій щодо адаптації китайських дидактичних стратегій в освітній процес України.

Відзначимо, що дисертація характеризується системним підходом до предмету дослідження та логічним, послідовним і переконливим викладом матеріалу, а висновки до розділів, загальні висновки відповідають поставленій меті і завданням. Аналіз змісту дисертації дає підстави для висновку про те, що поставлені завдання розв'язано, мету наукового пошуку загалом досягнуто.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації. Схвалюючи стратегію і тактику наукового пошуку автора, у порядку наукової дискусії вважаємо за доцільне висловити окремі міркування:

1. Аналізуючи провідні категорії дослідження, автор активно оперує поняттями «дидактичні технології», «цифровізація освіти», «комп'ютерна компетентність». Варто було подати чітке термінологічне розмежування означених понять.

2. У першому розділі широко використано загальносоціальний та економічний контекст цифровізації, проте зв'язок цих процесів із безпосередніми педагогічними механізмами формування комп'ютерної компетентності потребує чіткішої конкретизації.

3. У роботі автором слушно наголошено на реформуванні політехнічної освіти КНР, проте бракує узагальненого аналізу передумов цих реформ (соціально-економічних, політичних, освітніх), що посилює причинно-наслідкову аргументацію.

4. У розділах містяться великі за обсягом таблиці, що займають більше однієї сторінки. На нашу думку, їх можна було б перенести у додатки, що суттєво розвантажило текст роботи.

5. Стиль викладу загалом відповідає вимогам наукового мовлення, однак подекуди трапляються перевантажені складні конструкції, що можуть бути спрощені без втрати змісту.

Висловлені зауваження і побажання мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем сучасної педагогічної науки.

Загальний висновок. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів, практичне значення зазначаємо, що дисертація на тему: «Дидактичні стратегії формування комп'ютерної компетентності майбутніх спеціалістів у вищих політехнічних коледжах КНР» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами), а її автор Бай Дуншен заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Рецензент професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Ірина ДЕМЧЕНКО